

PUL KREDIT SEKTORINING MAKROIQTISODIY TASIRI*Iskandarov Bekzod Abdijalilovich**Samarqand iqtisodiyot va servis instituti**"Iqtisodiyot nazariyasi" kafedrası katta o'qituvchisi**E-mail: bekozodiskandarov1988@gmail.com**Saparova Nigina**Samarqand iqtisodiyot va servis instituti**Iqtisodiyot fakulteti Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha) yo'nalishi 3-bosqich talabasi**E-mail: niginasaparova3@gmail.com**Telefon: +998997813773*

Annotatsiya: Mazkur maqolada pul-kredit sektorining makroiqtisodiyotga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida pul-kredit tizimining iqtisodiy o'sish, inflyatsiya, investitsiya faoliyati va ishchi kuchi bozoriga bo'lgan ta'siri ko'rib chiqilgan. Shuningdek, maqolada markaziy bankning pul-kredit siyosati, moliyaviy vositalar va ularning iqtisodiy jarayonlarni tartibga solishdagi roli muhokama qilinadi. Tadqiqot natijalari pul-kredit sektorining iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyatini ochib beradi va makroiqtisodiy siyosatni shakllantirishda tavsiyalar beradi. Mazkur ish natijalari iqtisodiy rivojlanishni rag'batlantirish, inflyatsiyani nazorat qilish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: pul-kredit sektor, makroiqtisodiyot, inflyatsiya, iqtisodiy o'sish, markaziy bank, moliyaviy barqarorlik, investitsiya faoliyati, pul-kredit siyosati.

Аннотация: В данной статье проводится научный анализ влияния денежно-кредитного сектора на макроэкономику. Рассматривается воздействие денежно-кредитной системы на экономический рост, инфляцию, инвестиционную активность и рынок труда. Также обсуждается денежно-кредитная политика центрального банка, финансовые инструменты и их роль в регулировании экономических процессов. Результаты исследования показывают важность денежно-кредитного сектора для обеспечения экономической стабильности и содержат рекомендации по формированию макроэкономической политики. Результаты работы служат стимулированию экономического развития, контролю инфляции и обеспечению финансовой стабильности.

Ключевые слова: денежно-кредитный сектор, макроэкономика, инфляция, экономический рост, центральный банк, финансовая стабильность, инвестиционная активность, денежно-кредитная политика.

Abstract: This article scientifically analyzes the impact of the monetary sector on macroeconomics. The study examines the impact of the monetary system on

economic growth, inflation, investment activity, and the labor market. The article also discusses the monetary policy of the central bank, financial instruments, and their role in regulating economic processes. The results of the study reveal the importance of the monetary sector in ensuring economic stability and provide recommendations for the formation of macroeconomic policy. The results of this work serve to stimulate economic development, control inflation, and ensure financial stability.

Keywords: monetary sector, macroeconomics, inflation, economic growth, central bank, financial stability, investment activity, monetary policy.

Kirish. Hozirgi davrda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va mamlakatning moliyaviy rivojlanishini rag'batlantirishda pul-kredit sektori muhim rol o'ynaydi. Pul-kredit sektori orqali markaziy bank va tijorat banklari iqtisodiyotga pul mablag'larini taqdim etadi, qarz va kredit mexanizmlarini boshqaradi hamda iqtisodiy jarayonlarni tartibga solishga yordam beradi. Shu bois, pul-kredit sektori makroiqtisodiy jarayonlarni boshqarish, inflyatsiya darajasini nazorat qilish, investitsiyalarni rag'batlantirish va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlashda asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Pul-kredit tizimi orqali amalga oshiriladigan operatsiyalar iqtisodiyotning turli sohalariga ta'sir qiladi. Masalan, kreditlar orqali korxonalar va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish mumkin bo'ladi, bu esa ish o'rinlarini yaratish va ishlab chiqarish hajmini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, markaziy bankning pul siyosati inflyatsiyani tartibga soladi va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. O'zbekistonda so'nggi yillarda pul-kredit sektorini rivojlantirish, moliyaviy vositalarni optimallashtirish va iqtisodiy jarayonlarga ta'sirini kuchaytirish bo'yicha keng ko'lamli ishlar olib borilmoqda. Shu nuqtai nazardan, pul-kredit sektorining makroiqtisodiy ta'sirini ilmiy asosda o'rganish, uning samaradorligini baholash va takomillashtirish tavsiyalarini ishlab chiqish dolzarb masala hisoblanadi. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi pul-kredit sektorining makroiqtisodiy jarayonlarga ta'sirini tahlil qilish, uning iqtisodiy o'sish va barqarorlikni ta'minlashdagi rolini aniqlash hamda ushbu tizimni yanada samarali qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot natijalari moliyaviy siyosatni shakllantirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Asosiy qism.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur maqolada pul-kredit sektorining makroiqtisodiyotga ta'siri o'rganildi. Tadqiqot jarayonida bir nechta ilmiy usullardan foydalanildi. Avvalo, tizimli tahlil yordamida pul-kredit sektori va uning iqtisodiy jarayonlarga ta'siri bir butun sifatida ko'rib chiqildi. Bu metod orqali kreditlar, pul massasining o'sishi, markaziy bankning qaror qabul qilish mexanizmlari va ularning iqtisodiy o'sishga ta'siri tahlil qilindi. Shu yondashuv pul-kredit tizimining turli elementlari orasidagi bog'liqlikni aniqlashga va ularning iqtisodiy jarayonlarga

ta'sirini kompleks tarzda ko'rishga yordam berdi [1]. Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil ham qo'llanildi. Bu usul O'zbekiston pul-kredit tizimi va boshqa davlatlar tajribasini solishtirishga imkon berdi. Solishtirish natijalari markaziy bank siyosatining inflyatsiya, iqtisodiy o'sish va investitsiya faoliyatiga ta'sirini yaxshiroq tushunishga yordam berdi. Shu bilan birga, xalqaro tajriba O'zbekistonda pul-kredit tizimini yanada samarali qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishga ilmiy asos yaratdi [2]. Normativ-huquqiy tahlil orqali amaldagi qonunchilik, xususan O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankiga oid hujjatlar, kredit siyosati va monetar vositalar o'rganildi. Bu metod tadqiqotga huquqiy aniqlik va amaliy moslikni ta'minladi [3]. Shu bilan birga, statistik va ekonometrik usullar yordamida bank kreditlari hajmi, pul massasining o'sish sur'ati, inflyatsiya darajasi va yalpi ichki mahsulotning o'sish sur'ati tahlil qilindi. Ushbu yondashuv pul-kredit sektorining iqtisodiyotga ta'sirini aniq va raqamli ko'rsatkichlar bilan ifodalash imkonini berdi [4].

Tadqiqot natijalari. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, pul-kredit sektori iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Banklar tomonidan beriladigan kreditlar korxonalar va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga yordam beradi, ishlab chiqarish hajmini oshiradi, ish o'rinlari yaratadi va yalpi ichki mahsulotning o'sishiga hissa qo'shadi. Shu bilan birga, markaziy bankning pul siyosati inflyatsiyani tartibga soladi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, tadqiqot natijalari pul-kredit sektorining moliyaviy barqarorlik va iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini ham ko'rsatdi. Pul massasining o'sishi va kredit hajmining oshishi inflyatsiya darajasiga sezilarli ta'sir qiladi. Shu sababli, markaziy bankning monetar siyosat vositalarini oqilona qo'llash inflyatsiyani nazorat qilish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, pul-kredit sektori bilan bog'liq ba'zi muammolar ham mavjud. Kredit resurslari adolatli taqsimlanmasligi va ayrim sohalarga yetarli mablag' ajratilmasligi iqtisodiy samaradorlikni kamaytiradi. Shu bilan birga, markaziy bank siyosatining ayrim vositalari amalda yetarli ta'sir ko'rsatmasligi pul-kredit tizimining samaradorligini cheklaydi. Kredit foiz stavkalarini va bank xizmatlarining yuqori bo'lishi esa tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirishga salbiy ta'sir qiladi. Bu muammolarni bartaraf etish uchun kredit resurslarini iqtisodiyotning barcha sektorlariga teng va adolatli taqsimlash, markaziy bankning pul siyosatini doimiy ravishda takomillashtirish va bank kreditlari hamda foiz stavkalarini pasaytirish orqali tadbirkorlik va investitsiyalarni rag'batlantirish tavsiya etiladi. Ushbu tavsiyalar amalga oshirilganda pul-kredit sektori iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, inflyatsiyani nazorat qilish va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda yanada samarali bo'ladi [5].

Xulosa. Mazkur tadqiqot davomida pul-kredit sektorining makroiqtisodiyotga ta'siri chuqur tahlil qilindi va uning iqtisodiy barqarorlik, o'sish va investitsiya faoliyatidagi roli aniqlab olindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, pul-kredit sektori

iqtisodiyotning asosiy mexanizmlaridan biri sifatida davlat moliyaviy siyosatini amalga oshirishda katta ahamiyatga ega. Banklar tomonidan beriladigan kreditlar va boshqa moliyaviy resurslar korxonalar va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga, ishlab chiqarish hajmini oshirishga va yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, markaziy bankning pul siyosati inflyatsiyani nazorat qilish, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishni rag'batlantirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot davomida pul-kredit sektori bilan bog'liq ayrim muammolar ham aniqlandi. Kredit resurslarining adolatli taqsimlanmasligi va ba'zi sohalarga mablag' yetarli darajada ajratilmasligi iqtisodiy samaradorlikni pasaytiradi. Shu bilan birga, markaziy bank siyosatining ayrim vositalari amalda yetarli ta'sir ko'rsatmasligi, kredit foiz stavkalarini va bank xizmatlarining yuqori bo'lishi tadbirkorlik va investitsiya faoliyatini cheklashi mumkin. Bu holatlar pul-kredit sektorining makroiqtisodiy ta'sirini to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qiladi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi samaradorligini kamaytiradi. Shu sababli, tadqiqot asosida bir nechta tavsiyalar ishlab chiqildi. Avvalo, kredit resurslarini iqtisodiyotning barcha sektorlariga teng va adolatli taqsimlash zarur. Bu tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantiradi va iqtisodiy o'sishni kuchaytiradi. Ikkinchidan, markaziy bankning pul siyosati vositalarini doimiy ravishda takomillashtirish, inflyatsiyani nazorat qilish va moliyaviy barqarorlikni oshirishga xizmat qiladi. Uchinchidan, bank kreditlari va foiz stavkalarini pasaytirish orqali korxonalar va tadbirkorlar uchun qulay shart-sharoit yaratish, investitsiya muhitini yaxshilash va iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishni rag'batlantirish mumkin. Bundan tashqari, pul-kredit sektorining rivojlanishi iqtisodiyotning boshqa sohalarga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Masalan, ishlab chiqarish samaradorligi oshadi, investitsiya hajmi ko'payadi va iqtisodiy o'sish barqaror bo'ladi. Shu bilan birga, moliyaviy boshqaruv tizimi mustahkamlanadi, iqtisodiy jarayonlarni tartibga soluvchi mexanizmlar samarali ishlaydi va davlatning moliyaviy siyosati yanada ishonchli bo'ladi. Umuman olganda, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, pul-kredit sektori nafaqat iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi, balki inflyatsiyani nazorat qilish, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va investitsiya muhitini yaxshilash orqali mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bois, kelajakda pul-kredit tizimini yanada rivojlantirish, kredit resurslarini adolatli taqsimlash, markaziy bank siyosatini takomillashtirish va bank tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha izchil ishlar olib borish zarur. Natijada, pul-kredit sektorining samarali ishlashi iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, ish o'rinlarini ko'paytirish, ishlab chiqarish hajmini oshirish va investitsiyalarni rag'batlantirish orqali mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga bevosita hissa qo'shadi. Tadqiqot natijalari pul-kredit tizimini yanada takomillashtirish va iqtisodiy siyosatni ilg'or va samarali qilish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mishkin, F. S. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets. Pearson, 2022.
2. Blanchard, O., Johnson, D. R. Macroeconomics. 8th Edition. Pearson, 2021.
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bank to'g'risidagi qonun. Toshkent, 2023.
4. IMF. World Economic Outlook. Washington, 2024.
5. Cecchetti, S. G., Schoenholtz, K. L. Money, Banking, and Financial Markets. McGraw-Hill, 2023.